

ההצעה לבחון את הפרים לפי הביצועים של חצאי האחיות שלהם אינה מקנה, בתנאי הארץ, שום יתרון טיפוסי או כלכלי. יתרונה הגדול של השיטה המוצעת הוא בעדרים, שעדיין לא עברו סלקציה. שיטה זו מאפשרת התקדמות מהירה בשלבים הראשונים של הטיפוח, אך בעדר מטופח יש יתרון בולט למבחן הצאצאים. רשימת הספרות שמורה אצל המחבר

בהערות שוליים כדאי לציין שמחיר החזקת פר לשנה, כשהוא מועמד על כל הפרות בעדר או על כמות החלב שהן מיצרות, הוא מזערי. בשיטת Owen יש סיכון של השמדת חומר גנטי טוב ואי קבלת תמורה הולמת. בעבודות רבות נבדק המיתאם בין תוצאות האבות והבנים ואף פעם הוא לא עבר 0.4, וברוב המקרים נע בין 0.2 ל-0.3.

ההזרעה במשקי הערבה וקליה

דן קלי, "השרות להזרעה מלאכותית"

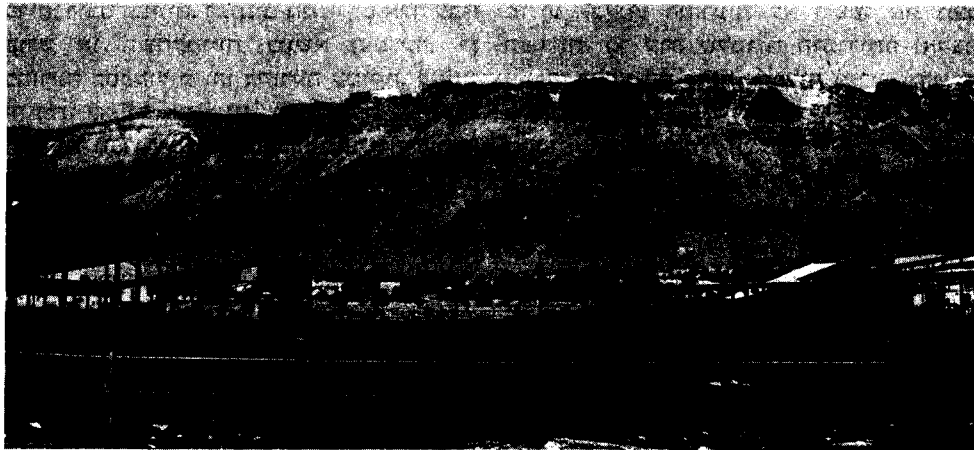
טריה בארגז קרח. הזירמה הזו היתה מיטלטלת באוטובוס, לפעמים מורדת בדרך, לפעמים ממשיכה ישר לאילת ומוחזרת למשק רק לאחר יום יומיים. מכאן ברור שגם התוצאות מהזרעה בחומר זה היו מאכזבות ביותר ורוב הוולדות שנולדו היו צאצאי פרי המשק.

ב-1965, עם תחילת הנסיונות לשימוש בזירמה קפואה בכופתיות ב"השרות", היה ברור שאם שיטת ההקפאה תצליח ותתקבל כשיטת העבודה הכללית ברבית הבקר, יתרום הדבר רבות לעבודה הטיפוחית בישראל אך במיוחד

עם הקמת הרפת הראשונה בערבה במשק יוטבתה היה ברור שעדר זה לא יוכל לקבל שרות הזרעה ויצטרך להפרות את פרותיו באמצעות הרבעה טבעית מסודרת, ואכן כך היה. נרכשו פרים ומאוחר יותר גודלו אף פרים במקום.

קשיי ראשוניות

בתקופה בה מדובר (1960) פעלה בישראל מערכת שרותי הזרעה באמצעות זירמה טריה בלבד. משק יוטבתה ניסה להפיק תועלת משרות זה עד כמה שהדבר ניתן. לצורך זה נשלחה ליוטבתה מספר פעמים בשבוע זירמה

הרפת בקיבוץ קליה

רחל מזריעה בקיבוץ קטורה

מובן שתקופות אלו מורגשות מיד בעדר – הן בתנובת החלב, תמותה בגידול, דלקות עטין ומובן שגם עבודת ההזרעה הופכת ללא סדירה ובהתאם לכך גם תוצאות הפוריות.

המוסדות שלנו, כהתאחדות מגדלי הבקר והמרכז החקלאי, ניסו להתעלם מהעובדה שבתקופה בה כל פעילות העדר לקויה בגלל מחסור בכוח עבודה מהימן גם הופעתו של מזריע לביצוע ההזרעות לא תשפר את מצב הפוריות. כך קרה שלמרות התנגדותנו נאלצנו בעבר, בלחץ המוסדות, לשלוח מזריע מדי יום ביומו, במשך מספר חודשים, למשק קליה. ההוצאה בכוח עבודה וברכב היתה גבוהה מאוד (חצי יום עבודה ו-200 ק"מ ליום לשם הזרעת פרה או שתיים), ולמרות זאת תוצאות הפוריות היו נמוכות מאוד – פשוט מהסיבה שבאותה תקופה לא בוצעה במשק תצפית דרישות, ולכן לא הוגשו להזרעה פרות נכונות ובזמן.

המזריע מבין אנשי צוות הרפת

יש לציין את העובדה שברוב המשקים קיימת כיום המודעות לממשק רביה תקין והזרעה מסודרת בכוחות עצמיים, מודעות לתיכנון

יהנה מכך משק יוטבתה, שבאותו זמן היתה בו הרפת היחידה בערבה, וכי בעקבות כך תחול בו מהפכה בשיטת הרביה. ואמנם כך היה. ליוטבתה ולשאר הרפתות שהוקמו בערבה בשלבים מאוחרים יותר, סופקו מיכלי חנקן השומרים על החנקן תקופות ארוכות – עד 180 יום – ואת המלאי הזה יש לחדש בהם רק אחת ל-3-4 חודשים. בכל מיכל מצויה זירמה של כ-8 פרים, רובם נבחנים. רפתנים ממשקים אלה עברו קורס או השתלמויות בנושא ההזרעה, הן בהזרעה בספקולום והן בהזרעה עמוקה. באיזור זה ניתן לראות את בנות "המין היפה" עוסקות בהזרעת הפרות כשהחלוצה והמתמידה בנושא זה היא תמי מיוטבתה ואחריה ממשיכות נוגה במושב פארן ולאה בגרופית.

כיום, מבצעים את ההזרעה בכוחות עצמם שישה משקים והם: יוטבתה, אילות, גרופית, קטורה, פארן וקליה.

אחטא לאמת אם אצייר תמונה שכולה ורדה. חלק מרפתות אלו עברו תקופות קשות בגלל מחסור בכוח עבודה קבוע ובעל ידע. יש עדרים שהוחזקו תקופות מה על ידי כוחות עזר מהצפון או עובדים בעלי רצון חזק ורב אך ידע מועט.

הגדיל לעשות נעימי בקליה (תמונת השער בחוברת) שהחליט שאם כבר מיכל הזירמה ברשותו ואינו חייב לבצע את ההזרעות לפי שעת ביקורו של המזריע – יזריע בהתאם לדרישת הפרה, בבוקר או בערב או בשניהם – הכל לפי מצב הייחוס של הפרה.

לצער, אין בידי נתונים ממושב פארן מאז פזרה הרפת המשותפת בין חברי המושב, אך גם שם עבודת ההזרעה נמצאת בידיים נאמנות ונתי מבצע את ההזרעות ברוב ימות השנה בעצמו. שיעור ההתעברות נע בין 40% – 50%.

בעבר דאג כל משק להעביר את מיכל הזירמה אחת למספר חודשים ל"השרות" למילוי חנקן חזירמה. עקב קשיי הובלה נשאר המשק לפעמים מספר ימים ללא המיכל. ביחמתו של איתן מגרופית, אורגנה הובלה מסודרת אחת לשלושה חודשים וטנדר של חבל אילות עובר, אוסף את המיכלים בשעות הבוקר אחרי שהמשקים ביצעו את ההזרעות של אותו יום. המיכלים מוסעים ל"השרות" שם ממלאים חנקן ומחדשים את מלאי הזירמה, כאשר המשק יכול לבחור זרמות פרים לפי ראות עיניו. כל משק מכין רשימת ציוד החסר לו ובערב חוזרים המיכלים והציוד למשקים.

כיום מוזרעות באיזור הערבה בשנה כ-1,800 פרות שהן רק כשליש מאיזור ההזרעה של מזריע! שיטת ההזרעה של "עשה זאת בעצמך" עונה בהחלט לבעיות האיזור: היא מאפשרת למשק ליהנות מהפרים הטובים של מכוני ההזרעה מבלי להפוך לבעיה כלכלית בגלל מחיר שרות שהוא יקר במיוחד עקב התנאים האובייקטיביים הקשים.

עבודת ההזרעה וכן הכשרת מזריעים נוספים בזמן, הן לצורך החלפה קצרה או לפרק זמן ארוך. עבודת הכשרה זו מבוצעת על ידי מזריעי "השרות" המדריכים את המשתלם כ-6-8 ימי עבודה בסיבובם הרגיל באיזור, ולאחר מכן מתן הכשרה נוספת עם מדריך בבית מטבחיים ובמשק. בקורס האחרון להזרעה השתתף רפתן מקליה (נעימי) אשר סיים בהצלחה את הקורס וחזר למשק, שם התמסר לתצפית הדרישות ולהזרעה מסודרת והתוצאות לא אחרו לבוא.

מספר משקים אינם מגדלים את עגלותיהם בעצמם, לכן כל הנתונים שיוגשו להלן מתייחסים אך ורק להזרעת פרות חולבות ויש לזכור זאת בשעת קריאת המספרים.

במשק קטורה, לאחר שנים של התעברות שנתית (של פרות) שנועה בין 20 ועד ל-25%, התיצבה הפוריות השנה על כ-35%. במשק אילות התיצבה ההתעברות ברמה של כ-45%. יש לציין את יוטבתה וקליה בהם התוצאות השנה טובות ביותר (טבלה).

התעברות הפרות

החודש	יוטבתה		קליה	
	פרות מוזרעות	% התעברות	פרות מוזרעות	% התעברות
1.81	44	37	50	50
2.81	48	51	59	63
3.81	56	54	63	59
4.81	40	48	36	42
5.81	51	51	49	47

התוצאות הנ"ל הינן ללא ספק מרשימות, והרבה מזריעים קבועים לא היו מתביישים בהן.

בפרוס השנה החדשה

מברכת התייחדות מגדלי בקר

את בוקרי ישראל

בשנה טובה